

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L2@regeringskansliet.se

2026-01-12

Lantmäteriets dnr: LM2025/121062

Mottagarens dnr: JU2025/01730

Yttrande över betänkandet Nya regler om arv och testamente - bland annat ett testamentsregister i offentlig regi och stärkt skydd för efterlevande sambor (SOU 2025:91)

Sammanfattning

Lantmäteriet tillstyrker förslaget i sin helhet men vill i sammanhanget framföra ett antal synpunkter.

Lantmäteriet vill framhålla att det är av största vikt att det finns lagtekniska förutsättningar för att söka lagfart med stöd av elektroniska original när det blir möjligt att upprätta e-testamenten.

Vidare bedömer Lantmäteriet att innehållet i testamentsregistret mycket väl skulle kunna vara av stort intresse för de brottsbekämpande myndigheterna.

Lantmäteriets ståndpunkter, skälen för dem samt övriga kommentarer kring delar av betänkandet redovisas i detalj nedan. Rubriker och numrering motsvarar i huvudsak betänkandets disposition.

8. Arvsavstående

8.3 Överväganden och förslag

Arvsavståenden förekommer förhållandevis frekvent i ärenden vid Fastighetsinskrivningen, såväl avseende ideella andelar i dödsboet som fastigheter. Arvsavståenden och rättsverkningarna av ett sådant kan påverka dödsbodelägarkretsen, det vill säga vem eller vilka som företräder dödsboet, vilket är mycket väsentligt i de arvsärenden som handläggs på Lantmäteriet.

Utredningen föreslår att arvsavstående avseende ideell andel ska antecknas i bouppteckningen. En sådan reglering torde öka möjligheterna till en korrekt angiven dödsbodelägarkrets. En lagreglering av arvsavståenden hade dock

skapat ytterligare tydlighet och förutsägbarhet kring just bedömningen av dödsbodelägarboken. Särskilt med hänsyn till utredningens förslag om möjligheten för sambors gemensamma barn att göra arvsavståenden, hade det varit önskvärt med en lagreglering och tydlig struktur.

I betänkandet anföras att det inte ska krävas att arvsavstående ska vara skriftligt för att vara gällande samt att det saknas skäl för några andra formkrav. Lantmäteriet vill i anledning av detta lyfta följande. Ett arvsavstående avseende annat än en ideell andel, exempelvis en eller flera fastigheter, jämföras med en gåva vilket innebär att formkraven i 4 kapitlet jordabalken (1970:994) ska vara uppfyllda. Avser man göra ett arvsavstående avseende fastighet så finns det därmed formkrav. Om dödsbodelägarna väljer att även anteckna ett arvsavstående av fastighet i bouppteckningen (inte bara ideell andel) kommer en sådan anteckning som utgångspunkt inte vara tillräckligt för att ligga till grund för lagfart.

9 Ett testamentsregister i offentlig regi

Lantmäteriet välkomnar förslaget om ett testamentsregister i offentlig regi och den ökade rättssäkerhet som det innebär.

9.7.5 SKATTEVERKET'S UPPGIFTER I SAMBAND MED REGISTRERINGEN

Lantmäteriet delar utredningens bedömning om att Skatteverket inte ska kontrollera om testamentsvittnena varit samtidigt närvarande eller huruvida det föreligger vittnesjäv.

Lantmäteriet delar däremot inte bedömningen om att detta innebär att bevitnning över huvud taget inte ska kontrolleras vid registrering.

Lantmäteriet anser att Skatteverkets uppgifter bör omfatta att, utöver att det rör sig om ett förordnande om kvarlåtenskap och att testator undertecknat handlingen, även kontrollera att testamentet de facto är bevittnat av två personer.

Om ett testamente saknar bevitnning eller enbart är bevittnat av en person är formkraven för testamente inte uppfyllda. Det förefaller orimligt att registrera ett testamente med en sådan uppenbar brist. Särskilt som en sådan kontroll torde vara tämligen enkel att utföra. Som framhålls i utredningen hade en kontroll av bevitnningen inneburit att de allra mest grundläggande och uppenbara felen skulle upptäckas och kunna rättas till – medan testator alltför ofta är i livet.

9.10.1 ABSOLUT SEKRETESS ÄVEN EFTER TESTATORNS LIVSTID

Skyldigheten att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna bör inte gälla i fråga om uppgifter i testamentsregistret

Lantmäteriet bedömer att innehåll i testamentsregistret mycket väl skulle kunna vara av stor betydelse för de brottsbekämpande myndigheterna. Detta

grundas på det intresse som redan idag finns kring information från Lantmäteriet av sådana handlingar som innebär att fast egendom byter ägare. Lantmäteriet vet av erfarenhet efter införandet av lag (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, att uppgifter om ombud är en efterfrågad uppgift från brottsbekämpande myndigheter för att kunna hitta aktörer och mönster.

Exakt vilka olika kriminella upplägg eller vilken roll ett testamentsregister kan spela i ett sådant kan till viss del vara svårt att sja om. Det är en del av myndigheternas utmaning i förhållande till bland annat den organiserade brottligheten. Ett högst tänkbart exempel är dock att någon systematiskt uppträder som ombud för testatorer och registrerar tvivelaktiga eller förfalskade testamenten. Lantmäteriet har erfarenhet av att den sortens upplägg existerar.

15 Konsekvenser

Det är idag inte möjligt att ansöka om lagfart med stöd av ett elektroniskt original, vilket bland annat framförts i Lantmäteriets yttrande över Skatteverkets promemoria E-tjänst för inlämning av bouppteckningar, justitiedepartementets diarienummer JU2023/01440. I Regeringens proposition 2025/26:46 Elektronisk inlämning av bouppteckningar bekräftas Lantmäteriets invändningar och det konstateras att det saknas lagtekniska förutsättningar för att ett elektroniskt original ska kunna användas som fångeshandling vid lagfartsansökan. Vinsterna med att kunna upprätta bouppteckningar elektroniskt bedömdes dock som så pass stora att det man valde att gå vidare med förslaget, med hänvisning till att förutsättningar för att söka lagfart med elektroniskt original förväntas lösas på sikt och det kommer bara vara behövligt att upprätta bouppteckningar innehållandes fastigheter i pappersform under en övergångsperiod. I betänkandet Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner (SOU 2024:38) lämnas förslag om att möjliggöra att överlåtelse av en fastighet sker elektroniskt. Beredning av förslaget pågår vid Regeringskansliet.

Skulle en bouppteckning som innehåller en fastighet av misstag upprättas elektroniskt är det möjligt att korrigera genom att upprätta en ny bouppteckning i pappersform. Så är inte fallet med ett e-testamente. Risken finns att det kommer finnas testamentariska förordnanden om fastigheter, som testamentstagare inte kan beviljas lagfart för. Om det införs möjlighet att upprätta e-testamente i enlighet med betänkandet är det därför av största vikt att det finns lagtekniska förutsättningar för att kunna ansöka om lagfart med stöd av dessa, i enlighet med den lagfartsplikt som finns enligt 20 kap. 1-2 §§ jordabalken.

Vidare noterar Lantmäteriet att det kan finnas ytterligare författning som påverkas av införande av e-testamenten, till exempel stiftelselagen (1994:1220). Ett stiftelseförordnande måste vara skriftligt och undertecknat av stiftaren. Elektroniskt undertecknande godtas inte, vilket

uttryckligen framgår av 1 kap 3§. Förordnandet måste alltså vara upprättat i pappersform och undertecknat på sedvanligt sätt. Ett stiftelseförordnande kan till exempel vara ett testamente. För att förordnandet ska vara giltigt krävs att den handling som används uppfyller de formella krav som ställs på den typen av handling.

I övrigt görs bedömningen att betänkandet inte innebär några större konsekvenser för Lantmäteriet och att det inte kommer att påverka fastighetsregistret. Lantmäteriets e-tjänster kan behöva viss anpassning för att hantera e-testamenten men som tidigare nämnts finns det i dagsläget juridiska hinder för att låta ett e-testamente ligga till grund för lagfart eller inskrivning av tomträttsinnehav.

Beslutande

Lantmäteriets beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Fredrik Holmberg. I den slutliga handläggningen har också ställföreträdande generaldirektören Anders Lundquist, juristerna Monica Nebelius Lünings, David Fridh och Maria Ljungdahl (den sistnämnda föredragande) medverkat.

För Lantmäteriet

Fredrik Holmberg